

ЗЕМЛЕДЕЛСКА ЗАЩИТА

ОРГАНЪ НА БЪЛГАРСКИИ ЗЕМЛЕДЕЛСКИ НАРОДЕН СЪЮЗЪ.

В. „Земледелска Защита“ излиза веднъж въ седмицата — въ Сряда.
Цѣната на вѣстника е за година 5 лева въ предплатата. За странство се прибавятъ само пощенскитѣ разности.

Всичко което се отнася до вѣстника се испраща до администрацията въ гр. Плевенъ.

За частни отплати се плаща по 2 1/2 ст. на дума въ страницата, а на чужди отплати по 5 ст. Обявления отъ оубежителни прѣдметватъ по 10 ст. споразумение.

Неплатени писма не се приематъ и необнародвани рѣкопики не връщатъ, освѣн ако сж придружени съ пощенска марка.

„ОБЪДИНЕНИИТО ПРАВИ СИЛАТА“

Да се разберемъ!

Положението на българскитѣ земледѣлци отъ нѣколко години изсамъ силно почна да се влошава. Това го виждаха и разбраха всички, ала никой не се наемаше да се остави отъ спокойния животъ и да заработи за подобрѣние халоветъ на она частъ отъ народа ни, на гърба на която живѣятъ всички. Никой не се рѣшаваше да заработи за свѣстяване на българскитѣ земледѣлци и за избавянето имъ отъ пропастьта, въ която неразбраното партизанство ги бѣ хвърлило! А това е лесно за разбиране: „вълка по лесно граби отъ сплашено стадо!“ И на нашитѣ управници, водители, шефове, горгорбаци не имъ се искаше да развържатъ ржцѣтъ на българскитѣ земледѣлци, да имъ дадатъ възможностъ да се сдобиятъ съ правата, които законитѣ въ страната имъ даватъ, да си отворятъ очитѣ и съзнаятъ своето окаяно положение, защото знаеха, и разбираха, че тогава не може да се краде; не може да се охрани партията; не може въ една нощъ да се прокараватъ въ Народното Събрание по нѣколко съсипателни за страната закони и закончета; нѣма да има гешевти и злоупотрѣбления; ще се изгуби рушветчилъка; защото, най сетнѣ, това е противно на интереситѣ на джеба и партията!... Затова всички гледаха да налѣгнатъ още повече българскитѣ орачи, да имъ отнематъ и тия права, които до сега не имъ бѣха отнети, да увѣржатъ още повече ржцѣтъ и очитѣ имъ, та да могатъ свободно да играятъ партизанскитѣ си хора!...

Ала ножа опрѣ до коститѣ и повече не можеше да се търпи! Земледѣлцитѣ замислиха за неволитѣ си! За добра честъ намѣриха се хора, които отъ сърдце милѣха доброто на отечеството си; които повече зачитаха общественото доброденствие прѣдъ личния си интересъ—тури се основа на Земледѣлското Народно сдружаване!... Съ мжки, изтезавания, разкарвания изъ участъцитѣ и още какви ли не звѣрски постѣпки прѣстоеше на българскитѣ земледѣлци и тѣхнитѣ водители да се борятъ, за да убѣдятъ всички, че „не се гаси туй що не гасне!“ че организацията на българскитѣ орачи ще съществува и ще напѣдва, колкото и да не е кефъ на противницитѣ ѿ! Тия послѣднитѣ видѣха, че „народна воля“ и „гнѣвъ Божи“ си приличатъ и полека-лека, колкото и да не имъ се щѣше, помѣриха се съ положението си—приеха Земледѣлската Народна организация за дѣло на врѣмето си, което не може

да се разбие така лесно, както си мислѣха тѣ!...

Частъ отъ българскитѣ „народни“ учители, тия, отъ които се очекваше най много да подкрѣпятъ исканията на земледѣлцитѣ, се явиха противъ това движение! Тѣ мразѣха Земледѣлската Народна организация, желяеха и очакваха нейното разпадане, ала останаха излъгани!

И, наистина, трѣбваше ли българскитѣ „народни“ учители—тия, които най добрѣ виждатъ и чувствуватъ болкитѣ на орачитѣ—да стоятъ индиферентни, па даже и противни спрѣмо движението на земледѣлцитѣ?!... Необяснимо и скръбно, наистина!...

Едни отъ тия учители, за да се извинятъ прѣдъ обществото за своето бездѣйствие, казваха, че сж противъ сдружаването на българскитѣ земледѣлци, защото цѣльта на това сдружаване не било ясно опрѣдѣлена; че на учителитѣ не се позволявало да бждатъ делегати... Други се сърдятъ на водителитѣ Земледѣлския Народенъ Съюзъ, като имъ прѣписваха разни епитети, а съ това изкарваха на лице своята слабостъ—„славолюбие“: защо да не сж тѣ водители на земледѣлцитѣ, а—други. Трети намираха Земледѣлската Народна организация за ненуждна, защото имало работническа социалистическа партия, четвърти за друго нѣщо, кога да видишъ всички се оттеглили на страна, а оставиха земледѣлцитѣ сами, подкрѣпени отъ едно ограничено число „истински народни учители“ да си извоюватъ права и други наредби. А пъкъ на проститѣ се чини, че *всичко това учителитѣ го правятъ не за друго, а за да не се разгаси спокойствието имъ*. По добрѣ и по лесно е да се хвалятъ, че тѣ сж пѣрвитѣ, които ще подкрѣпятъ народа, че само благодарение на тѣхнитѣ „неуморими“ трудове земледѣлцитѣ ще се развиятъ и др. Па и по харно е да бжде човѣкъ учителъ или другъ чиновникъ и да гледа да изтече мѣсеца, за да получи заплатата си, отколкото да събира проститѣ селени и да имъ обяснява правата, които законитѣ имъ даватъ и да ги упжтватъ въ пѣтя на просвѣтата!...

Сега на III Земледѣлски Народенъ Конгресъ биде опрѣдѣлена ясно цѣльта на Земледѣлското Народно Сдружаване. Ако българскитѣ „народни“ учители вмѣсто да се опомнятъ, вмѣсто да се заловятъ на работа, като подкрѣпатъ на дѣло българскитѣ земледѣлци, още повече се разгнѣвиха и почнаха да осжждатъ българскитѣ земледѣлци и сдружаването имъ, за дѣло Българския Земледѣлски Народенъ

Съюзъ въ програмата билъ ималъ „политическо свѣстяване на народа“. Досегашната програма на Съюза не се хареса на тия учители, сегашната, макаръ и ясно опрѣдѣлена, сжщо. Тогава какво ще имъ се хареса? Навѣрно „да я караме, както до сега!“ или Земледѣлския Народенъ Съюзъ да се присъедини къмъ...къмъ партията на тия учители, социалистическата!...

Не програмата на Българския Земледѣлски Народенъ Съюзъ не се харесва на „народнитѣ“ ни учители, а—факта, че земледѣлцитѣ въ България вече се пробуждатъ и отъ всѣки български чиновникъ, а въ това число и отъ „народнитѣ“ учители искатъ работа! Да! да пише изъ вѣстникитѣ за благо на народа, да се проливатъ крокодилски сълзи за *милиа народъ* е лесна работа, но сега вече земледѣлцитѣ не голи думи, а *дѣла, трудъ, работа искатъ!*... Да! И отъ „народнитѣ“ учители, на които не е кефъ да слушатъ за Земледѣлската Нар. организация се иска да работятъ за свѣстяване на простата маса, да оправдаятъ довѣрието, което съ зването „народни учители“ имъ се дава, а това именно и тѣхъ не боли! Не се разправяйте, г-да „народни“ учители съ този или онзи, защото билъ водителъ на Землед. Народенъ Съюзъ, не осжждайте другитѣ прѣди да осждите себѣ си! Народа е ограбенъ, съсипанъ до безобразие! Не подклаждайте огъня, който гори сиромаситѣ орачи, не подкрѣпайте тѣхното съсипане, а покажете, че и Вамъ тежатъ болкитѣ имъ, че сте истински учители и на обществото.

Народа, земледѣлцитѣ въ България, се мжчатъ денонощно, не знаятъ що е това почивка и едва изкарватъ да платятъ данъцитѣ си, та и вие „народни“ учители да получите заплатитѣ си! Покажете сега на всички че *заслужено* получавате тия пари, че отъ сърдце желаете да работитѣ за доброто на народа. Както нѣкой отъ вашитѣ другари—истински народни учители, съзнавайки своя дългъ подкрѣпиха и подкрѣпаватъ сдружаването народно, така и вие, г-да учители, които до сега се задоволявахте само съ нападки и голи фрази, вмѣсто изъ „Съзнание“ да осжждате Земледѣлското Народно сдружаване, излѣзте на работа, съзнайте своята длѣжностъ и положете усилия за подкрѣпаване това движение! Не направите ли това, не работите ли въ пѣтя за пробуждането на народа, знайте, че и вие ще бждете записани въ списъцитѣ на готовановцитѣ, че и спрямо васъ народа ще се отнася съ прѣзрѣние,

както къмъ разнитѣ партизани и скубачи!...

Чудите се по нѣкога защо земледѣлцитѣ прѣди уважавали своитѣ учители, а сега ги мразятъ! Тс е лесно обяснимо, ако погледните дѣлата си: старитѣ учители, макаръ и прости и неучени не обичаха да фразорствуватъ, а работѣха за доброто на народа, а вие сега мислите и работите само за себе си, като за замазване очитѣ на обществото дигате глѣчка, отъ която нищо не излиза!...

Български земледѣлци! Не Земледѣлския Народенъ Съюзъ е не нуженъ или изпадналъ въ кривъ пѣтъ, а нашитѣ „нови—идеални“ учители мислятъ криво! Свѣстете се и поискайте отъ тѣхъ работа, каквото званието „народенъ учителъ“ имъ налага да вършатъ!

Солякъ—даскалетина.

Учителя и земледѣлцитѣ.

I

Не бѣше отдавна, едва прѣди двѣ години, кога въ нашето отечество онова мощно, онова гигантско движение, което покърти издѣно нашия общественъ и политически животъ. Вълнитѣ на това движение далечъ-далечъ обхващаха земледѣлскитѣ маси, като имъ внушиха незадоволство противъ всички беззакония отъ една страна, твърдостъ и вѣра въ своитѣ сили—отъ друга.

Този моментъ бѣше единъ чуденъ моментъ отъ свѣрѣмнената наша история.

Мирното земледѣлско население, което въ очитѣ на народнитѣ кърлежи, бѣше способно само за ратайска полска работа; което нѣма други способности, освѣнъ—да се труди и пести; което нѣма никакво политическо възпитание, а взема участие въ политиката само тогава, кога трѣбва да прави избори за своитѣ „нашитѣ“ избраници; което още, благодарение на грозното и печално турско робство, е научено само да подвива вратъ на всѣка истинска или фалшива сила, безъ да е запазена въ него нито сѣнка отъ гражданска доблѣсть,—това ижевно население прѣди двѣ години удари заслужина плѣсница на всички свои прѣспивачи, като имъ доказа, че то е достатъчно нараснало политически и че нѣма да допусне да се гаврятъ повече съ неговото положение като граждани и свободна държава. Българското земледѣлско население разбра, че то е сила, даже грозна и внушителна сила, спрямо която всички трѣбва да се отнасятъ съ уважение; че то не е бесловесна тѣлпа, но съзнателно групирани граждани, съединени, за да турятъ вече прѣдѣлъ на беззаконията, които толкова нахално се вършеха спрямо тѣхъ до сега.

Тая съзнателно групирана маса нѣма за цѣлъ да напада и увѣжда чуждитѣ интереси, но тя е групирана въ името само на своитѣ потѣпкива-

ни и увръждани интереси. Тя е легална организация, която с помощта на своето политическо единство се стреми да прокара всички свои ползени и разумни искания, които ще бъдат ползени не само за земеделското население, но и в полза на всички угнетавани и онеправдани български граждани. Ето защо, това движение би трябвало да се прегърне от всички разумни наши държавници, като и от цялата още непокорена наша интелигенция, която иска някога да види тържеството на народната воля, — но най-много това движение трябва да се прегърне от народното учительство.

Трябва да признаем, че земеделското движение още не е здраво формирано. За да може цялото това движение да се схване и да се постави на един здрави и разумни основи; да може да се схванат нишките и на най-далечните и забравени селски маси, които да се подведат в една едрава и ясно-определена организация, — непременно са необходими и външни сили и таланти, които да подпомогнат нашите слаби сили при тая толкова велика, но при това, и толкова малка задача; нужни са идейни и безкористни дъждовници, които да упътват, уясняват и насърчават, — а тия светли дъждовници, които не веднаж са полагали своите усилия, своите способности, даже и своя живот в служба на народния олтар, — това са скромните наши обществени дъждовници, това са селските учители, към които ний искрено днес се обръщаме.

Намъ ни е драго, че в тоя критически фазис на земеделското движение, има към кого да се обрънем; че, върхът властните нападки на заинтересуваните политикани, за които е твърдо неприятно изпълняването на „малката“ селска маса, толкова безбояно доена до сега, ние имаме на помощ интелигентните борци за свободата и правата на народа, — ние имаме в нашите редове борците против всяка реакция — това са селските учители, които най-добре знаят неправдите над безбояно експлоатирания народ, както и техните и неволите, що от толкова години терзаят неговата душа.

Тая наша въра е толкова по-силна и по-могъща, защото знаем съкровенните чувства и стремежи на нашите селски учители; защото знаем техните безбройни жертви за тоя народ, защото никога не ще помислим даже да измъним на нашето искрено убъждение, че някога народния учител ще изневъри на своето скъпо минало и съ това да послужи на всички народни мъждовници и грабителни.

Ний сме дълбоко убедени, че земеделците, подкрепени от своя външен и неизменен приятел — народния учител, ще бъде като една твърда гранитна скала, от която безсилно ще се разбиват отровните стрели на всички народни врагове.

А за истинския народен учител няма по-голяма и по-славна награда от тая!

И така, главни надежди ние възлагаме на селското учительство. Към него ний се обръщаме за помощ в тоя критически момент, за да чуем неговия искрен съвет, за да чуем неговата искрена и пламенна проповед между селската маса.

Въз това царство на безгрижие, алчност и безсърдечие, пред нас се издига само един-единствен дъждовник и борец, който гордо стои на своите позиции като страж на своите и на народните права, — това е народния учител, който най-близо стои до тъмната на тъмните и невяжествени народни маси.

Народния учител, който страда

и се радва заедно с народа, който най-добре вижда всекидневната същия и мизерия на тоя народ, не може да стои отстранен и безучастен да гледа на неговото разложение и съсипване. Ако има такъв учител не може да носи хубавото име народен учител, а — враг и предател на народните интереси.

За честта на нашия народен учител, едва ли може да се посочат такива недостойни учители, които да не знаят своите най-свещени длъжности спрямо народа. Съ по-големи или по-малки жертви, те са полагали всички усилия за да бъдат засялал дух на широките народни маси към съзнание и културен прогрес. Съ едно редко постоянство, достойно само за великите борци, скромния селски учител неусетно и с гигантски усилия разсвещава мрачното було на невяжеството, като пръскаше семето на светлината и на свободата. Тъзи е скромната, но велика задача, носител на която се яви в новото време селския учител. Това което вършеха апостолите на свободата в робската епоха, това вършат днес в свободна България селските учители. И едините и другите са били скромни, но всичките борци, които са пръзирали своите лични згоди или негоди и всецело са се отдавали в служение на народа, като са мислили, че няма по-високо и по-свещено призвание от това.

И едините и другите знаеха, че посетители и борци на златната свобода и културния прогрес няма да бъдат тежките чорбаджии и лихвари, а — немилият и недраги ханове, които предпочитали босилките пред предателството, и — „бездомните“ селски учители, които предпочитали гладът и прелъбванията пред своите длъжности и идеали.

Такива са били селските наши учители до сега, такива ще бъдат и в бъдеще. Поставени да се движат между една проста и слабо-съзнателна маса, често те са единствените съзнателни хора по между едно море от страсти и безползвени гонения и борби. Върхът това буйно и кипящо море учители не може да бъде безгрижен, но един разума съветник, или един искрен приятел. Тука има нужда от една мощна ръка, от една желзна воля, която да укроти страстите, да прекрати мълчанията партизански вражди и от отдалените и разпокъсани сили да образува една здрава и дисциплинарна армия, която добър да съзнае своите общи интереси, както и да се научи — добър да брани тия интереси.

Ето, тъй е нашата цел. Всички съ общи усилия трябва да се съвземем и да групираме народните маси, а веднаж групирани тия маси, трябва да поведем под един общ план всички техни разумни и ползени искания. Но, за да може още да се чуе техният глас там дъто трябва, нужна е не една тълпа, а широкосъзнателни граждани, съ едно по-широко социално и икономическо, а не — едно тесно-партийно или грубо-съсловно гледище. За нас е даже не толкова важно количество, което е важно само като груба сила, но по-важно за нас е съзнанието — онай културна сила, която, когато и да е, вема върх над всички други сили. Само когато имаме на страната си съзнателни селени, само тогава ще можем да кажем, че ние имаме на своята страна съчувствието и поддръжката на истинските земеделци.

Ето защо, нашата роля е широко — културна и като такава, трябва да има поддръжката на всички млади, идейни и безкористни дъждовници, които ще искат да приложат своите способности и таланти в служение на истинския народ. Върно е, че те тук н

ма да намерят парични и материални облаги; върно е, че те често ще бъдат, може би, неравнотеж от много загубили партизани и „изведници лихвари и чорбаджии“, но толкова повече това трябва да ги възпламенява, защото им предстои да се борят против дълбоки и закоренели прѣдрасъдаци, или, — против силни и опасни селски деребеевци; но тогава борбата е по-сладка, защото е насочена против по-големи и по-опасни противници.

Другари, нека имаме за пример в нашата борба славната руска младеж! — Нейните условия са много, много по-тежки от нашите, но за това пак — няма по-идеални и по-светли дъждовници от тях.

Слава Богу, въ нас няма затвори, тирания, заточения, — за това на работа между народа, който е като една гигантска планина, която дълго време трябва да се разкопча, за да се разкрият най-после от недрага и скрити до сега неопитни и безмърни културни богатства.

На работа другари, на работа върхът народа!

Demos.

Причини за отпадна на земеделството в България.

Г-нъ И. Шостаков, бивши руски офицер прѣз време на Руско-Турската война, след освобождението ни напуснал офицерството, останал въ България, купил си земя и станал земеделец въ с. Кайкалар, Ескиджумайска околия. Той беше поканен от Министерството на Земеделството и Търговията да участва въ земеделския съвет, който се състоя въ София от 1 до 15 Август, но като не можеше да присъствува въ съвета, той е изразил своето мнение изложено въ писмо, до г-на Министра на Земеделството и Търговията. Колонитъ на нашия въстаник не ни позволяват да поместим цялото писмо, въ което има цѣли мисли за земеделството и въобще за всяка България, затова прѣдставяме прѣд нашите читатели откъсания от най-добрите части на писмото.

Какви впечатления е направила Българската земя, на г. Шостаков, когато прѣз пакъ е стъпил крака му на нея, то пише така:

„Възникъ на българска почва преди двадесет и четири години. Намерих страната цѣлува; тя действително приличаше на „красна весела градина“ цѣлсень, която пъха българските опълченци, при походите от Пловдив. Нейните гори, ливади, лозя, нейните води, довеждаха менъ и всичките руси въ възхищение; отъ Казанлъшката розова долина ние бѣхме просто очаровани. Въ Казанлък азъ бѣхъ рѣшилъ, ако остана живъ, да остана въ тая чудна земя.

Въ малката война единъ случай ми помогна да купя единъ малкъ турски чифликъ и азъ останахъ въ България. Шестнадесет години става отъ какъ съмъ селски стопанинъ. Сега като се огледамъ навъдъ 24 години и правя сравнение между тогавашна и сегашна България, азъ, за съжаление, дълженъ съмъ да констатирамъ твърдъ присърбия факт, че въ сегашно време, България не е вече красна и весела градина, а най-обикновена, даже отслабнала, обидяла земя. Нейните прѣкрасни гигапски лѣсове са се прѣобърнали, при най-добрите случаи, въ гъсталаци; нейните най-богати ливади, наполовина обрастватъ съ буренива растителност; ливадите обидили, лозята замърсавали, водите прѣсъхнали. Даже, Казанлъшката долина, казватъ, не прави на планина особено впечатление. И такава огромна промѣна въ 24 години! Какво ще стане съ България, ако тя се остави въ това сѣщо положение още толкова години? Очевидно е, че така не може да се остави и мене, любящъ отъ всичката си душа България и любящъ въобще природата, въ висока степен ми е драго, като виждамъ, че Вие, г-не Министре, сте обърнали върху това обстоятелство Вашето внимание.“

По отпадна на България и особено на земеделството ето какъ върно опишва причините:

„По мое мнение, причините за отпадането на България са няколко, но най-главните са две. Последните са прѣдизвикани отъ прѣходното състояние на страната, отъ нейната младост и нейното неустойство. Малките грѣхи на нейните управители, техниятъ погълти грѣхъ за себе си, технията разточителност. Неустойството на страната и разточителността на нейните управители, като се отразиха на градското

население, проникнали са и въ най-затѣтените села. Неустойството и разточителността са нарушили това равновѣсие въ разходването на сръдствата, придобити отъ земята чрезъ нейните орачи и тъй като ний единъ трудъ не възнагражда така скромно, като земеделския, то не се е изисквало много време за това, що селскиятъ бюджетъ да бъде нарушенъ и отъ тука е възникнала една отъ главните причини за обидяването на селата и технията задължение. Селското стопанство лишено отъ капиталъ, отъ първия най-малкъ недородъ поставя човѣка въ най-тежко положение. Като има работа само съ земята, селянинътъ е започналъ, както се казва, да изсмуква нейните сокове — да я експлоатира хищнически; той е прѣстаналъ да ѝ дава почивка, да я тори, захвърлил е всякаква система. Единъ пътъ сѣе пшеница, после кукурузъ, подиръ кукурузътъ отъ ново пшеница, подиръ пшеницата кукурузътъ и отива все по тоя редъ. Изъ подъ кукуруза почвата почти всякога излива затрѣвсала, лишена отъ тия физически свойства, които изисква пшеницата.

Такава почва, оставена още незначителна, при най-незначителна есенна или пролетна суша, по рано се покрива съ бурени, отъ колкото съ жито, трѣбите изтощаватъ соктъ на почвата, намаляватъ по тоя начинъ влагата, понижаватъ реколтата особено въ сушави години.

Друга важна причина за отпадането на България, азъ считамъ унищожението на лѣсовете. До освобождението България е била покрита съ огромни лѣсове, даже после, азъ помня много мѣстности, които са били покрити съ гори, и въ сегашно време са или разорени или, което е още по-лошо, прѣдставляватъ отъ себе си голи скали. Горите са унищожени отъ части въ време на войната отъ двѣте армии, но най-много са унищожени отъ населението въ страната и това безпощадно изтрѣбление се процѣлжава и до сега.

Добрите хора въ България отдавна са опѣмили значението на горите и много по това говорятъ и пишатъ, но масата, даже скромното болшинство на градската интелигенция, поглътати отъ грижата единствено за материалното си благосъстояние, за годѣмо съжаление, даже никога и не повдигатъ тоя най-важенъ въпросъ.“

За дѣто няма гори въ България и за дѣто се гледа съ прѣнебрежение на горския поминѣкъ, ето какво пише:

„Азъ невяна добър западна България; отъ време на войната не съмъ билъ въ южна, но сѣвероизточната частъ, единъ-мѣсецъ подиръ жетвата на хранил и косидбата на ливадите. Много напомнува отъ себе си пустиния. Когато вие сѣдите въ трѣна на желѣзопътната линия отъ Русе или Търново чакъ до Варна, вие не сръщате на пътя ни едно парче земя покрито съ дѣйствителенъ лѣсъ. Въ сръщате храсталаци, групи дървета, въ най-добъръ случай подлѣсъ, но микдѣ лѣсъ. Оголети са не само равнините, годни за ливади и ливади, градини, багчи, но даже планините и върховете на балкана, където рѣдко или почти никога, не стѣпва човѣшки кракъ, или животно и където може да расте само единъ лѣсъ. Всичките тия планини, повтарямъ, едва преди 20 — 25 години са били покрити съ гигантски дѣвствени лѣсове, и въ които твърди на честото, по равнините на старците, са излизали и грабили лѣтниците турските разбойници. Въ околностите на Провадия, Шуменъ, Ескиджумая, Османъ-Пазаръ, Разградъ, Дели-Орманъ, преди 20 години е имало отличенъ лѣсъ на дива свине; равнѣждали са се мечки, лисици и маса всевъзможни дивечъ, а въ сегашно време се сръщатъ само зайци; но и това като рѣдкост. Изгубили са се, както и въ Русия, горите, прѣохнали са источниците на водите, намалени са рѣките, изгубили са се потоците. Климатътъ отъ умѣренъ и мѣкъ се прѣобрѣща или въ рѣко сухъ, или рѣко влаженъ. Появява се недостатъкъ отъ птици, увеличаватъ се върху културните растения невяжестии зловредни насекоми. Рѣчните промѣни на климата прѣдизвикватъ чести рани пролѣтни и есенни слани, градобития, наводнения, чрезъ които появяване върху растенията микроорганизми, всевъзможни гъбички и плѣсени; урожаи ставатъ неспособни. Земеделците обидява, подивява, напуща земята и селото, отива въ града да търси служба, да увеличава градския пролетариатъ, да увеличава хищниците на хората. Бѣдиба и градътъ увеличаватъ се порочитѣ, затѣмъ явява нравствеността, обидява и се разлага цялата страна.“

За отстраняване земеделския отпаднакъ, той пише така:

„Къмъ второстепените причини за обидяването на България азъ отнасямъ следущите: голѣматъ несправѣрности съ доходността на земята данѣци; много скъпостоящето за народа сѣдопроизводство, основано на

Римското право съ съдържа адвокати, мита, марки; недостигащо е своето предназначение, много съществено, благодарение на изданиите учреждения и длъжности административно устройство и управление.

За отстраняване причините за земледелския отпадане мнозина предлагат да се възстанови старото от 1000 години българско рало съ железен плуг; други предлагат да се измисли съидоображение и възвръщането въ страната интензивното плодосменно стопанство, като се направи распръскване на земята; трети говорят тръба да се образуват земледелчески дружества по подобие на европейските; четвърти искат да се устроят образцови чифлици, пети някои земледелчески училища, очитни станции, да се унищожат сръдните училища и тъй нататък. Всичките тия мащии безспорно сж добри и заслужава да се обърне сериозно внимание върху тях. Всеко едно от тях, взето отдълно, може въ по голъма или въ по малка степен да послужа за подобрене на земледелческата култура, но ни едно от тях, по което дълбоко убъждение, не може въ сегашно време да повлияе страната до това благополучие, което е въ правото си да очаква обидъла български народъ и осакатената българска природа. Нито едно дъло не може да се счита правилно поставено, не може да прогресира, до когато човъкътъ, който го направлява, не вложи въ него своята душа, не го обича. Невъзможно е да се въведе въ тежките условия на селския животъ въ турско време или вслъствие на други причини, азъ съмъ заблъднълъ едно студено отнасяние, даже прънебръжтелно, на българския народъ, къмъ своята природа, къмъ всичко, което така или иначе е свързано съ селския животъ. Особено това се заблъжва въ въ градовете. Може да се каже, че българинътъ гражданинъ никога не е билъ земледелецъ, че неговитъ пръдъци сж били само търговци. Когато азъ станалъ селски стопанинъ, всички се смъяха на мене, на моята жена, мене съжеляваха, а жена ми оплакваха. Тръбваше да минатъ 10—12 години, за да спечела отъ ново изгубеното уважение. Тръбваше да покаже на дъло, че земледелието е едно пръдприятие и че то може да възнагради човъка още по добръ, отъ колкото всека търговия и че то е почетно. Заклучението отъ това е, че въ новдъшането на Българското земледелие на тая височина, която му прилича, частинитъ мърки сж мед статични, нужди сж мърки радикални, нужно е да се измъни въгледътъ на българския народъ върху селския животъ, върху земледелческия трудъ, нужно е да му се даде възможностъ да обича родината си земя, нейнитъ животни, птици, риби, звърове, насъски, дървета, води, ниви, ливади, растения; да се възвръщатъ разбъгалитъ се чада къмъ тоя естественъ, животворящъ трудъ, само който дава на човъка истински радости и щастие. Струва ми се, че велика меопъйна заслуга ще окаже на своята страна на тоя Министръ, който ще посъе семената на такава любовъ въ България, или ще положи нейното начало.

„Задачата несъмнито е трудна въ висока степенъ, но не е немислима. Да се върнатъ избъгалитъ и бѣгачитъ отъ своята земя е може би невъзможно, но да се задържатъ отъ избъгване новитъ, младежта, новитъ поколения, това е даже много по лесно, отколкото може да се мисли. Любовта и ненавистта лесно се придобиватъ по нѣкога даже за цѣлъ животъ въ школната възраст, на школната скамейка. Азъ мисля, че всичкитъ наши гимназии, училища и школи е по добръ да се пръобъриятъ въ земледелчески. Земледелието *) тръбва да съставлява особено пръдметъ, върху който да се полага най голъмитъ грижи, да бжде любими пръдметъ за пръподаване и теоретически, и магледно. Нужно е да се пръработятъ програмитъ и на мъжкитъ, и на женскитъ училища. Азъ подчерквамъ мъж и женски затова, че на момчетата е нужно да се обърне въ това направление още по голъмо внимание нежели на момичетата. Между интелигентнитъ мъже се сръщатъ хора, които се посвѣтвяватъ на земледелието, но межди женитъ това е голъма рѣдкостъ. Ако интелигентнитъ стопанства въ България сѣкога сж пропадали, това азъ приписвамъ главно на обстоятелството, че въ тия стопанства жената хавайка е винаги отсъствувала. Образуваната и разумна жена, само съ своето присъствие оживотворява всекъ трудъ, прави го лѣвъ, подвиженъ и го облагородява, и всеко стопанство безъ жена е полустопанство“

„По таквъ начинъ поставено учебното дъло въ България, може да се види нѣкому много оригинално, но това по мое мащии не тръбва никого да смущава. Всека оригиналностъ има своята привлекателностъ, свои

тъ добри страни. Азъ именно бяхъ желалъ, щото България, да не прилича на всичкитъ други страни, нѣка тя да бжде оригинално привлекателна.“

За административната съждебната наредба той пише слѣдущото:

„Изъ второстепенитъ причини за нашия отпаданъ азъ посочихъ на неустойството нашитъ сждилища. Кждѣто сждопроизводството се води на основание римското право, съ сжши адвокати, мита, марки и т. н. Законитъ казва: „Сждѣтъ тръбва да бжде правъ, бързъ и справедливъ“. Може никого не ми се е случвало да се сжда въ Русия, но въ послѣднитъ 8 години отъ моя животъ въ България обстоятелствата ме заставахъ често да се обръщамъ по дѣла въ окръжнитъ сждѣ.“

„Азъ имамъ възможностъ довольно обстоятелствено да се запозная съ порядъка и сждопроизводството въ него. По нѣкога отъ любопитството или съ надѣжда да се разгледа моето дъло съмъ прѣсѣлявалъ цѣли дни. Призовавамъ, азъ съмъ изнасялъ отъ сжда всечото най тежко впечатление. Азъ почти никого не съмъ вицѣлъ, че сждѣтъ е билъ „бързъ“, никой отъ сждящитъ се въ него не ми е казалъ, че сжда е правъ или справедливъ. Всичкитъ заведени отъ мене лично дѣла потъжха, даже ни единъ нѣтъ не разгледани. Найстина ще бжде навѣрно разорение, ако попадне въ него единъ бѣденъ селянинъ. Обикновено дѣлата лежатъ въ сжда по двѣ, трѣ, четирѣ и повече години, постоянно се отлагатъ. Най послѣ нѣкои се прѣкрятъ, като неправилно заведени, слѣдъ като сж лежали даже по петъ години въ сжда, други се прѣкрятъ, въслѣствие смъртъта на сждящитъ се, въслѣствие напушането на България или невяването на сждящитъ се и т. н. Мнозина говорятъ, главно самитъ сжди и адвокати, че причината за забавянето на сждебното производство е недостатъка на сждебния персоналъ, че е нуженъ новъ съставъ на сжди, повече секретарѣ и писари. Азъ мисля иначе. Азъ тоже не сѣтамъ сждитъ винови за това положение на нѣщата въ сждилищата, но азъ мисля, че е нужно, щото всички господа юристи до извѣстна степенъ да се побългарятъ и това е нужно да се прѣдпришъ съ законъ. Тръбва да ме се гледа на българскитъ дѣла отъ височината на римското право, съ въгледоветъ на римския аристократъ (патрици), не тръбва да се гледа на българския бѣденъ земледелецъ нато на плебей. Необходимо е да се унищожатъ тия закони, които изискватъ отъ всичкитъ граждани на страната, добри знания на всичкитъ сждебни закони и уставы, затова че нѣматъ възможностъ да ги знаятъ. Доста е да си падете трудъ при постановянето на всеко дъло въ сжда и въ тоя частъ да го прѣгледате и прѣвѣрите: правилно ли е заведено или не и кое му липсува, за да ме се отлага и най послѣ прѣкрати, като се намаса на нѣщата по нѣкога огромна загуба, размокси за адвокати, свидѣтели, марки, призовки и разни мита. Да се разгледатъ дѣлата внесени въ сждебната зала, повече по живена съвѣсть и правда, а не чръвъ мъртвитъ закони, които сж нужди само на адвокатитъ за по голъмо заблудение на простия народъ. Да се употребяватъ на сждебни заседания не 4—5 часа въ едно депоноше, както е сега, а колкото часа работи единъ отъ сръдна рѣка стопанинъ — работникъ — 8—10 часа. Да се унищожатъ митата, като единъ отъ най несправедливитъ налози, лишващи отъ право слабия, бѣдния да защитава своята собственостъ отъ разорението на по силнитъ и богатитъ“.

„Друга отъ второстепенитъ причини азъ считамъ много сжкопо, благодарение на изданиитъ учреждения и длъжности, административно устройство и управление. За изданието учреждение азъ считамъ селската община. Това по мойто мащии е излишна разкошь, допусната въ България въротно по нѣкой недоразумѣния. Тя тръбва да се прѣмахне. Населението въ България е рѣдко, то живѣе въ общества, не въ чифлици, а въ села. Селата отстоятъ отъ околнитъ центръ — отъ града, сръдно на около 10 до 15 километра, най далечнитъ 20 километра. Това не подхожда нито на Западна Европа, кждѣто населението е гъсто, разпръснато, нито на Русия, кждѣто села по огромни, сж отдалечени отъ града на 50 до 100 версти, и отъ кждѣто ние, тръбва да се прѣдполага, сме заимствували общината. Всеки пазаренъ денъ селянитъ посѣщаватъ града, или въ околнитъ управление, или у мировия сжда. Който е живѣлъ въ село, той знае, че почти по сичкитъ дѣла селянитъ отиватъ въ околнитъ учреждения и заимкуватъ общината. Отиватъ въ послѣдната само за своитъ роднини и приятели. За каква цѣлъ, тогава, съществуватъ общинитъ? А тѣ ежегодно ядатъ 5—6 милионъ лева народни пари, ако не и седемъ.... Карватъ за това, че тръбва да се проучи на

родътъ къмъ самоуправление.... Празна работа! Не, може би, азъ мисля, къмъ разорение! Уничтожаването на селскитъ общини и заимкуването имъ съ обикновени въ всеко село мухтари, безъ които не може ни едно село, и съкретяването безполъжно събиранитъ отъ народа данъци въ висша степенъ благотворно би се отразило не само на неговото благополучие, но и върху правствеността му и даже на административния порядъкъ въ селата, който не малко е увеличилъ трудътъ на околнитъ и мирови учреждения“.

Какво ще рече монополъ на тютюня.

Монопола на тютюня, ако се въведе у насъ ще бжде една нова система, която ще бжде сложна, скъпа и затруднителна. Ще тръбватъ за него много чиновници, но не само чиновници на дума, а добросъвестни хора особено тѣзи, които ще контролиратъ, приематъ, оцѣняватъ тютюня и които ще го раздаватъ. Ще тръбватъ особени тютюнерни фабрики, магазини, снабдени съ всички принадлежности.

Когато ще въведатъ монопола, най напредъ ще запретатъ на частни лица да произвеждатъ тютюнъ безъ позволение. Този, който ще сѣе и обработва тютюнъ, тръбва всека година прѣдварително да подава заявление до управлението на монопола да чака разрѣшение. Разрѣшение нѣма да се дава на всекдѣ и на всекитъ. Сѣянето на тютюня ще се опрѣдѣли да става въ извѣстни само райони. Това тръбва да стане за да може да се улѣснява контролното управление. Въ Франция, на примѣръ, е така: има повече отъ 80 окръжия; но понеже има монополъ на тютюня, позволенъ е да се работи само въ 15 окръжия, а въ другитъ окръжия не разрѣшаватъ да произвеждатъ. Едно лице може да засѣе не колкото иска, а колкото му разрѣшатъ. Напр. искашъ да засѣешъ 20 декари, но позволяватъ ти само 5. Опрѣдѣля се даже, колко една община тръбва да засѣе и обработва; а не колкото ти иска.

Всека година управлението ще тръбва да опрѣдѣли колко тютюнъ тръбва да се произведе и какво пространство да се засѣе и обработва. Това ще прави слѣдъ като прѣсѣмѣтне колко тютюнъ е продаденъ прѣвъ м. г. и колко тръбва да се продаде тази година и колко ще може да се продава по нататъкъ. Спорѣдъ тази смѣтка, ще може една година да се позволи да се засѣе повече тютюнъ, друга, по малко, трети — никакъ.

Като опрѣдѣли колко хектари земя ще тръбва напр. да се засѣе въ България, управлението ще пристъпи да разпрѣдѣли въ кой окръгъ, коя околия, въ коя община, какво количество земя ще бжде засѣяно съ тютюнъ и кой колко ще тръбва да обработва. Когато ще направятъ това разпрѣдѣление, тогава монополното управление на тютюня ще може да раздава позволителни за засѣяние. И ако отъ 20 заявителя, би стигало само 5 души да сѣятъ и обработватъ, другитъ 15 души нѣма да имъ бжде позволено, както днесъ напр. не позволяватъ да се продава по дюкениитъ тютюнъ безъ патентъ. По този начинъ, управлението всекога ще бжде сигурно, че ще добие толкосъ тютюнъ, колкото му е потребно. Тукъ не се гледатъ интереситъ на производството и производителитъ; а — интереситъ на компанията, въ рѣцѣтъ на която би се намѣрило управлението на монопола.

Има още и други ограничения: на всекой производителъ ще се заповѣда, да остава на всеки единъ коренъ тютюнъ напр. по 5 или 10 листа, а повече не. Единъ коренъ да бжде на раздалечъ отъ другия напр. 1 или 1/2 метръ, както опрѣдѣли управлението. Ако се случи, кога дойде контролора да опишѣ и нагледа какъ се обработва тютюня, да намѣри не еднакво число листи на коренитъ, или не добръ посадени,

не по редъ, то производителя може да бжде и глобенъ нѣщо. Ония листа и корени, които ще се окажатъ повече отъ опрѣдѣленото отъ управлението число: корени и листа ще се скубятъ и тутакси изгоратъ въ присѣствие на чиновницитъ. Контролора ще тръбва да знае въ участъка на всеки тютюнопроизводителъ не само колко корене има засѣяно, но и колко листа има по коренитъ. Такива тънки смѣтки има.

Когато се обере тютюня, то колкото е вече добито, ще тръбва да се закара и предаде въ складоветъ на управлението на тютюня. Мъжнотитъ и разносцитъ по монопола сж много голѣми, и ако се въведе у насъ, голѣми мъжнотитъ ще ведатъ особено нашитъ земледѣлци. Като се прибере тютюня въ складоветъ, той се обработва отъ тютюнерни фабрики или на управлението или часни наети отъ сждитъ и подъ строгъ контролъ. Отъ фабричитъ тютюня се влага въ особени магазини, отъ дѣто търговцитъ могатъ да отидатъ и купуватъ сжко както се продаватъ и купуватъ маркиитъ. Позволение да търгува съ тютюнъ не на всекому ще се дава; а по подобрене. При такава система, малцина ще бждатъ, тѣзи, които ще добруватъ, а мнозина ще пострадатъ най много земледѣлцитъ.

Народно събрание

XVI Засѣдание. (Петъкъ 9 Ноември 1901 год.) открито въ 2 1/2 ч. послѣ обѣдъ отъ прѣдседателя М. Балабановъ въ присѣствието на 125 прѣдставители.

Докладва се отъ Ст. Поповъ членъ по членъ законопроекта за разпрѣдѣление населениитъ мѣста отъ закрититъ околии и прѣхвърляние села отъ едни околии въ другѣ, който, слѣдъ малко дебати се прие отъ събраниято.

Прочете се отъ секретара Н. Коваровъ законопроекта за отиѣнение закона отъ 7-ий Юний 1899 год. за приемане закона за устройството на сждилищата. Спорѣдъ тоя законъ иска се несъмненостъ на сждийтъ. Слѣдъ малко дебати, по прѣдложението отъ Златановъ разглеждането на законопроекта се отложи за друго засѣдание, да се прочуи добръ.

XVII Засѣдание. (Събота 10 Ноември 1901 год.) открито въ 2 ч. 40 м. послѣ обѣдъ отъ прѣдседателя М. Балабановъ и въ присѣствието на 109 прѣдставители.

Д. Марковъ направи прѣдложение по скоро да се внесе отъ правителството законопроекта за Българското поданство, защото до Народното Събрание има подадени повече отъ 1000 прошения за приемане на българско поданство. Прѣдседателя покажи Маркова да направи прѣдложението си писмено.

Докладваха се отъ Дръ Гемадиевъ, Ц. Мисловъ, Дръ Владигеровъ и др. разни прошения. Между които се разгледа и това отъ мѣката на покойния Св. Миларовъ. Комисията рѣши да отпусне 100 лева пенсия. По тази пенсия станала доста живи разисквания защото се явиха нѣкой депутати противъ. При гласуване да се отпусне ли или не, не може да се узнае има ли болшинство или не. За това гласуването стана по имена, и пенсията се прие 100 л. мѣсечно.

XVIII Засѣдание (Понеделникъ 12 Ноември 1901 г.) открито въ 2 1/2 часа отъ подпрѣдседателя Ат. Краевъ, въ присѣствие на 118 прѣдставители.

Прѣдседателствующия прочете развѣенитъ телеграми по случай имения дѣпъ на Н. Ц. В. Княгиня Клементина и слѣдъ това пристъпи се къмъ разискване законопроекта за несъмнеността на сждийтъ.

Слѣдъ дълги дебати по тоя законопроектъ, при който мнозина говориха противъ законопроекта, събраниято рѣши да го испрати въ надлежната комисия, дѣто е възможно да се направатъ нѣкой измѣнения и поправки.

Слѣдъ това, г. Яко Забумовъ отъ трибуната разви своето прѣдложение, като каза, че чл. 21 отъ закона за въоруженитъ сили въ България не се изпълнявалъ за свършилитъ земледѣлски и занаятчийски училища. За това пита военния Министръ ще вземе ли мърки щото, ученици, които свършватъ въ тия училища да служатъ въ войската по една година.

Военния Министръ, отговори, че когато е билъ приемащъ отъ народното събрание чл. 21 отъ закона за въоруженитъ сили, билъ приетъ и се разбираше, че съ об-

*) „Подъ думата земледелие азъ разбирамъ всички отрасли на селскостопанскитъ знания“.

лекчение ще се поддържат свързаните училища в сръбните земеделски училища; а не и ония, които са свързани с неметелски училища. Младши, които свързват сръбни земедел. училища със селскостопанска служба; а тези които свързват немски земедел. училища не се освобождават. Ако трябва и тѣ да се освобождават, то тогава да се поправи самия законъ.

г. Забуновъ заявя, че не е доволенъ отъ отговора на военния министъръ и прѣдлага народното събрание да изтъкува чл. 21 отъ закона за въоръженитѣ сили.

Военния министъръ не се съгласи да става изтъкуване на този членъ и по прѣдложението на Д-ръ Стайковъ събранието рѣши да се мине на дневния редъ.

Докладва се отъ А. Филиповъ, доклад на анкетната комисия по избора въ Кошувската околия, който трае близо 2 часа. Въ заключението анкетната комисия иска мнѣнието да се утвърди и за събранието го утвърди. Слѣдъ това засѣданието се закри.

XIX заседание (Срѣда 14 Ноември 1901 год.) открито въ 2½ часа послѣ обѣдъ отъ прѣдседателя М. Балабановъ въ присъствието на 126 прѣдставители.

Прѣдседателя съобщава за постъпването на законопроектъ: за основнитѣ и сръбнитѣ училища, отъ М-ството на Просвѣщенiето и такъвъ за допълнение на закона за гражданското сѣдопроизводство. Съобщава така също за постъпването едно писмо отъ М-ството на вътрѣшнитѣ работи, съ което съобщава за празника—15 Ноември, споменъ за побѣдата отъ нашитѣ войски надъ сръбитѣ, и покани прѣдставителитѣ да присѣдствуватъ на военния парадъ.

Докладва се на трето четение отъ г. Поповъ законопроектъ за разпрѣдѣленiе населениитѣ мѣста отъ закрититѣ околии и за прѣхвърляне села отъ една околия въ друга. Направиха се нѣколко прѣдложения: да се прѣхвърли с. Ресени отъ Харманлийската къмъ Хасковската околия; село Дживели-Калфа отъ Поповската—къмъ Разградската околия. Тия прѣдложения се приеха. Прѣдложението за прѣхвърляне село Юрковъ отъ Ловчанската къмъ Севлиевоката околия не се прие; а това за прѣхвърляне с. Караанъ отъ Врачанската къмъ Луковитската—се прие.

Слѣдъ дебати по законопроектъ, той се прие отъ събранието съ поимено гласоподаване съ 96 гласа.

Прочете се отъ секретаря прѣдложението на народния прѣдставителъ А. Франгъ за прибавление нова алинея къмъ чл. 208 отъ закона за сѣдоустройството. По това прѣдложение министъра Радевъ заяви, че има приготвенъ законопроектъ. Кога комисията изучава прѣдложението да има това прѣдвидъ. Прѣдложението се прати на сѣдебната комисия.

Прочете се отъ Н. Кормановъ, законопроектъ за измѣнение закона за градскитѣ общини, по който станаха нѣкой разисквания, които не можахъ да се завършатъ въ сѣдното засѣдание и се отложиха за идущето.

XX заседание (Четвъртъкъ 15 Ноември 1901 г.) открито въ 2½ часа отъ прѣдседателя М. Балабановъ и въ присъствието на прѣдставители.

По случая годишнината на побѣдитѣ отъ нашитѣ войски при Сливница и Пиротъ, Такевъ прѣдложи да се вдигне засѣданието.

По поводъ това прѣдложение станаха дебати. Единъ бѣха да се вдигне засѣданието, други, не, а само да се почете паметта на падналитѣ войници. Тѣзи, които не бѣха за вдигането на събранието, казваха, че ако се дигне събранието, това ще се изтъкува много вѣ въ Сърбия. Най послѣ събранието рѣши да се вдигне засѣданието, което се прие съ акадмация.

XXI заседание (Петъкъ 16 Ноември 1901 год.) открито въ 2½ часа отъ прѣдседателя М. Балабановъ въ присъствието на 142 прѣдставители.

Прѣдседателя съобщава че постѣли отъ М-ството на Т-та и законопроектъ за допълнение закона за мѣрките противъ филоксерата, а също постѣли проектъ за телеграфенъ договоръ между България и Русия.

Продължиха се дебатитѣ по законопроектъ за измѣнение закона за градскитѣ общини, който се прие по принципъ и испрати въ надлежната комисия.

Пристѣпи се къмъ първо четение законопроектъ за измѣнение закона за селскитѣ общини. Слѣдъ малко дебати законопроектъ се прие по принципъ.

Пристѣпи се послѣ къмъ първо четение законопроектъ за измѣнение закона за полицията, който също се прие по принципъ. Слѣдъ това засѣданието се закри.

прѣговоритѣ между правителството и банки тѣ за заемъ, съ вече свършени. Скоро ще се прѣснатъ по Българската сиромашка заемъ 120 милиона лева. Заема ще бѣде гарантиранъ съ монополъ на тютюня. Говоратъ още, че скоро въ народното събрание ще бѣдатъ внесени договоритѣ и както е ставало до сега, ще бѣдатъ приети. Правителството ще направи добръ да монополизира работенето и продажбата на тютюня; да може да се съгласатъ и тютюнджитѣ изъ народа да монополизиратъ пушението, че и държавата да не губи и народа да не страда.

Парламентарната група на Български Землед. Народенъ Съюзъ въ сегашната камара. Избирателната борба миналата зима, даде на Земледѣлския Народенъ Съюзъ доста добръ успѣхъ. Земледѣлското население, въ името на своитѣ и общо-народнитѣ интереси, можа да вкара въ камарата повече отъ двадесетина народни прѣдставители, които, на първо врѣме, съставляваха група прѣдставители, отъ Земледѣлския Съюзъ. Силата на тази нова група печелеше почитанието отъ всички партийни течения. Обаче тази групировка съзнателно не иска да запази своята цѣлостъ, своята сила и възможната народна дѣятелност. Въ III земеделски конгресъ, работата стана много ясна: земеделскитѣ депутати, които изначало въ камарата, съставляваха прѣдставители на Землед. Съюзъ, сега, тѣ се придѣлиха къмъ развитиѣ партийни течения, мапсунаха съюзното дѣло, и преспокойно зацѣпиха интереситѣ на партийтѣ, къмъ които принадлежатъ: едни отидоха при Стамболистѣтѣ, други при цанковистѣтѣ, трети при каравелистѣтѣ, четвърти при социалистѣтѣ да партизанствуватъ за благо на земеделцитѣ. Испратени депутати отъ страна на земедел. съюзъ тѣ отхвърлятъ Съюза като една небивалица, и се прилепватъ къмъ тия партий, политиката на които е да господаруватъ и управляватъ държавата спорѣдъ партийнитѣ си интереси. Макаръ и да не е добръ тѣй, но не трѣбва да съжеляваме за станалото. Добръ е, че се разбрахме и дадохме възможностъ на земеделското население да разбере, кои ще го прѣдставляватъ по добръ.

Слѣдъ III земеделски конгресъ, прѣдставителитѣ, избрани отъ Землед. Съюзъ, които останаха вѣрни на дѣлото, се събраха и взеха рѣшение, което е изложено въ долинъ протоколъ и отъ което се вижда, че подписавшитѣ го прѣдставители се отричатъ отъ другитѣ политически течения за въ полза на едни по културни задачи, каквито налага дѣлото на Български Народенъ Съюзъ. Ето и самия протоколъ.

ПРОТОКОЛЪ.

Днесъ на 16 Октомври 1901 г. подписанитѣ Народни Прѣдставители отъ Българския Земледѣлски Народенъ Съюзъ, събрали на едно, слѣдъ обмислюване положението, което ще трѣбва да вземаме спрямо равни политически партии въ сегашното Народно Събрание, сѣдъ като взехме прѣдвидъ, че Български Народенъ Съюзъ по рѣшението на III земеделски конгресъ е организация просвѣтителна и политико-економическа

Рѣши:

I. Образова отделна и напълно самостоятелна политико-економическа парламентарна група;

II. Не сме членове ни на едни отъ съществующитѣ политически партии, а оставаме такива на Български Земледѣлски Народенъ Съюзъ, когото ще прѣдставляваме и поддържаме въ Народното Събрание.

Я. Ст. Забуновъ, А. Станчевъ, Г. Стойновъ, П. С. Баевъ, Н. Петровъ, И. Георгиевъ, В. Георгиевъ, Ат. Благовъ.

Княза задъ граница. Въ брой 244 на Държ. вѣстникъ е публикувана прокламацията, съ която *Негово Царско Височество*, любимиятъ ни Господаръ е заминалъ за нѣколко дена вѣнъ отъ прѣделитѣ на Княжеството. Столичнитѣ вѣстници съобщиха, че той се завърналъ бѣрзо на 15 того.

Въ града. е започналъ да излиза отъ началото на този мѣсець новъ вѣстникъ подъ названиеъ „Нова Струя“. Ще излиза седмично и струва доста евтино—4 л. годишно, голѣмъ форматъ. Отъ това що е писано въ 1 и 2 броеве изглежда, че редактора му иска да дава пробранъ материалъ. Интересъ е да се прочете въ 2 брой първата уводна статия, отъ която ний извличаме нѣколко реда отъ слѣдующий „Народенъ отговоръ на троното слово“:

„Ваше Царско Височество! Народа отъ всички краища ви казва, че той е оголѣлъ до просежка торба, на много мѣста е издѣлжалъ на ливхари и търговци и надъ цѣла България прирака на близка и повсемѣстна гладъ се носи като сѣвката на нѣкой смъртоносенъ демонъ. Ний имаме хлѣбъ да нахранимъ дѣцата си, ний имаме го обли-

чавме и имаме сила да ги пращаме на учение, защото всѣка година отъ нашитѣ гърбове държавата сича по 70 милиона. *Ваше Царско Височество!* Народа отъ всички краища ви казва, че неговитѣ синове ги взематъ воиници не за да защищаватъ държавата, а да защищаватъ нейнитѣ потисници; че въ казармитѣ ги възпитаватъ не да помагатъ, а ги учатъ да убиватъ и собственитѣ си бащи, кога интереситѣ на силния го изискватъ; че тая армия и тия казарми сѣ смѣхнали отъ насъ въ 15 години 300 милиона; че тия казарми и тая армия е намъ излишна, защото ний имаме вече никаква собственостъ за защищаване. *Ваше Царско Височество!* Вашата цивилизационна листа достига близо два милиона лева; ний не оспорваме, че двореца напълно би похарчилъ тая сума и че слѣдов. никакъвъ излишекъ нѣма отъ тѣхъ да остане; но ний поддържаме, че по-малко съ такава грамадна сума може да се поддържатъ 2000 български сѣмейства т. е. цѣлъ единъ градъ отъ сръбна голѣмина, то ний мислимъ, че щомъ за отечеството даваме живота си и всичко намъ принадлежи, Вий сте длъжни да жертвувате нѣщо отъ нуждитѣ си и да намалитѣ Вашата цивилизационна листа поне до 500 хиляди лева. *Ваше Царско Височество!* България е нѣлка съ тирани, голѣми и малки; съ множество хора, които не обичатъ да живеятъ отъ собственъ трудъ; съ множество лицемерни доброжелатели. Народа отъ всички краища ви казва, че той прѣзира тия доброжелатели и че очаква само нѣкой удобенъ моментъ за да ги направи безвѣдни за човѣчеството...“

Желаемъ му успѣхъ.

По законопроектъ за горитѣ Г-нъ Люцкановъ М-стръ на Т-та и З-то бѣ съставилъ една комисия отъ висшитѣ чиновници въ това М-ство и двама дѣмичей отъ провинцията, на които бѣ възложено да прѣгледа и прѣработи приготвения отъ М-ството законопроектъ за горитѣ. До колкото свѣдѣнията ни се простиратъ, тази комисия е привършила работата си. Намъ е приятно да съобщимъ обстоятелството, че комисията напълно усвоила вагидна изказанъ въ нашия вѣстникъ по този законопроектъ и приела горитѣ въ княжеството да се раздѣлятъ на двѣ категории: държ. и частни, и да се опрѣдѣли прѣдмета на горското стопанствование. Горския фондъ, който бѣ прѣдвиденъ е изхвърленъ като неопотребенъ и най-важното прѣдвидѣла е ценъ на служащитѣ по горитѣ.

М-ството на Търговията и Земледѣлието е командировало тукашния чиновникъ по филоксерната зараза г. Топалски въ странство да изучи адаптацията и асимилацията на америкаската лоза. На мѣстото на г. Топалски щѣлъ казватъ да бѣде испратенъ въ Пльвенъ единъ французинъ. Съ каква цѣлъ се викатъ чужденци у насъ когато имаме достатъчно младежи подготвени за тази работа неможемъ да разберемъ; ако М-ството мисли че чужденцитѣ ще въведатъ нѣщо ново, то се много лъжи понеже който и да доде у насъ неможе направи нищо до като не се основатъ опитни станции за америкаскитѣ лози. Чужденцитѣ може добръ да знаятъ за това, което татъ (въ тѣхната страна) е изучено и неможе смѣятъ да го въведатъ въ България защото нашата земя, нашия климатъ и нашитѣ лозови сорти далеко се различаватъ отъ Европейскитѣ.

По лозарския конгресъ. По инициативата на тукашния градски кметъ г. Хр. Данакиловъ въ Недѣля на 18 того имаме събрание отъ мѣстнитѣ лозари, въ което се избраха двама делегати за общия лозарски конгресъ, който се свиква на 25 до 30 того въ гр. Пловдивъ. За такива сѣ избрали г. г. Д. Спасовъ и Пенчигаровъ.

Заедно съ настоящий брой, въ притурка, изпращаме до нѣкой отъ г. г. абонатитѣ ни, по една поканка за книжката „Една Жертва“, като № 2 отъ „библиотека за селане“, която ще излезе къмъ края на този мѣсець и ще струва 5 ст. въ прѣдплата. Молимъ тия г-да до които е испратена поканка, да се постараятъ и запишатъ, по възможности, повече спомоществатели и да испратятъ послѣ на издателя въ с. Коркица—Дубинско, заедно съ прѣбраната сума и списъка на записанитѣ, за да имъ се пратятъ книжкитѣ. Също и ония, до които сѣ пратени по 10 екземпляра отъ книжката „Немашна Сирота“, молимъ да побърватъ съ испращането на издателя прѣбранитѣ суми, съ което ще го улеснятъ при издаване на слѣднитѣ номера отъ „библиотека за селане“.

Новоосновани земеделски дружби.

Въ с. *Еленица*—Пловдивско, при съставъ: Прѣдседателъ: П. Стояновъ, подпрѣдседателъ: П. Митовъ, касиеръ-

дѣловодителъ: П. Атанасовъ, свѣтници: Рангелъ Ивановъ и Р. Христовъ.

Въ с. *Драгове*—Прѣславско, настоятелството е прѣизбрано, при съставъ: Прѣдседателъ: Петръ Янковъ, подпрѣдседателъ: Ж. Харизановъ, касиеръ: Ил. Дѣлевъ, секретаръ: Митю Герговъ и свѣтници: Р. Братовъ, Р. Лозаровъ, В. Янчовъ, Ст. Дучовъ, Д. Жековъ и Н. Дучовъ.

Въ с. *Енекичево*—Ст. Загорско, е образувана аемледѣлска дружба, съ слѣдующий съставъ: Прѣдседателъ: Митю Геновъ, подпрѣдседателъ: Андонъ Д. Арнаудовъ, касиеръ-дѣловодителъ: Ст. В. Пулевъ и трима свѣтници: Д. Хр. Сангуровъ, Гену Веловъ и Ж. Желевъ.

Въ с. *Паничери*, Пловдивска околия—съ съставъ: прѣдседателъ Петко С. Пушкаръ, подпрѣдседателъ Георги Михайловъ, дѣловодителъ-касиеръ Градо Николовъ и двама свѣтници Слави Стояновъ и Богданъ Неновъ.

Въ с. *Чикарджий*, Чирпанска околия—съ съставъ: прѣдседателъ Славчо Георгиевъ, подпрѣдседателъ Василь Христовъ, касиеръ Гено Янчевъ, дѣловодителъ Гаврилъ Маноловъ, членове: Ив. Стоевъ, Н. Марковъ, Т. Таневъ, Д. Вачковъ, Ив. Марчевъ и Н. Джамбъ.

Въ с. *Каравеллеръ*, Поповска околия, дружба е прѣизбрала настоятелството, както слѣдва: прѣдседателъ Иосифъ Саввовъ, подпрѣдседателъ Д. Стояновъ и касиеръ-дѣловодителъ Петко Ив. Даудовъ.

Въ с. *Одайге*, Търновска околия, дружба е прѣизбрала настоятелството си, както слѣдва: прѣдседателъ Ст. М. Тишевъ, подпрѣдседателъ Цв. Атанасовъ, касиеръ-дѣловодителъ Георги Костадиновъ, членове: Н. Христовъ и К. Т. Гечевъ.

Въ с. *Бохотъ*—Пльвенска околия, съ съставъ: прѣдседателъ Христо Хр. Драгановъ, подпрѣдседателъ Т. В. Патовъ, касиеръ Христо Митовъ, дѣловодителъ Кръстю Цвѣтковъ.

Основани сѣ земедел. дружби още и въ слѣдующитѣ села: *Колена, Нова Маша и Талашманлий*—Ст. Загорска околия и *Кожлата, Долно-Сугарари и Ражина*—Казанлъшка околия.

ПОЩА.

г. Руси Куртовъ—Гара Гебедже. Платили сте само 5 лева и срока е истекалъ имъ 6/IX, за това Ви е спремъ вѣстника. Ще почне да Ви ся испраща пакъ, ако прѣдплатитѣ.

Читалището—с. Стара Рѣка, Елениско. Трѣбва прѣдварително да се прѣдплати.

Читалище „Развитие“—Вратца. Молимъ пратете абонамента съ пощенски записъ или бонъ.

Читалището въ с. Гор. Манастирца—Бѣлешко. Кога продадете храната и испратите абонамента, тогава и вѣстника ще почне да Ви ся испраща.

В. А.—с. Могила—Ямболско. Абонамента е полученъ. Ако имате възможностъ, запишете нѣкой Ваши сѣселани за абонати, за което ще Ви крайно благодаримъ.

г. Я. Христовъ—с. Вая-Къой, Бургаско. Агентъ, на име Коларовъ, нѣмаме.

Цв. Д. Опълченски с. Кара Топракъ. Вѣстника не Ви ся испраща до сега, защото по погрѣшка не бѣхе записани. Получили сме само 1-05 лева.

ОБЪЯВЛЕНИЕ.

Подписаний явявамъ, че давамъ стая мебелирана за квартиранти при „Винарската Градина“, които господа се нуждаятъ да се отнесътъ къмъ прѣтежателя.

Съ почитание:

Иванки Иотовъ

1—19—1

Отговоренъ редакторъ: А. Поповъ

Цѣпковъ, печатница — Димитровъ & Игнатовъ

ХРОНИКА

По займа. Въ София се говори, че